

TUDOR ARGHEZI

(1880 – 1967)

Tudor Arghezi s-a născut la 23 mai 1880 la București, într-o familie originară din Cărbunești – județul Gorj. Numele său adevărat a fost Ion N. Theodorescu; pseudonimul *Arghezi* este explicat de scriitor ca fiind în legătură cu *Argesis*, vechiul nume al râului Argeș. Copilăria nu i-a lăsat scriitorului decât amintiri dureroase, acesta mărturisind: *“Este cea mai amară vârstă a vieții. N-aș mai voi să fiu o dată copil”*.

În perioada de școală, câteva chipuri i-au încălzit sufletul. Pe blândul învățător Abramescu și pe profesorul de română Gîrbea îi va evoca, peste ani, cu dragoste și recunoștință. În cadrul unei întâlniri cu studenții Facultății de Filologie, în 1961, întrebat fiind: *“Ce maeștrii și ce cărți v-au fost primii călăuzitori ...”*, poetul va răspunde: *“Mi-aș recunoaște doi maeștri adevărați, pe diaconul Abramescu care m-a învățat alfabetul și pe profesorul de limba românească, din gimnaziu, Gîrbea. Lăsându-mă singur, după prânz, în biblioteca lui din fosta stradă Romană, am cotrobăit în ea cât am putut mai mult, făcând cunoștință cu scriitorii noștri mai vechi, cu cărțile chirilice de strană și slujbă, ca și cu câțiva scriitori străini”*. Alexandru Odobescu, director al Școlii Normale Superioare, pe când Arghezi era elev în clasele primare, i-a rămas în minte ca *“un domn frumos, în redingotă”*. Venit să asiste la o demonstrație pedagogică de familiarizare a școlarilor cu sistemul zecimal, Odobescu dăruia copiilor bucațele de zahăr: *“Domnul cel frumos cu surâsul de floare te lua de mână cu prietenie, te mângâia pe cap, pe breton și-ți da o bucată dulce... N-a zis niciunui TU și MĂ, chemat la catedră. Toți eram DRAGĂ, DUMNEATA, TE ROG și DACĂ VREI, roștiți cu zâmbetul florilor de leandru... L-am iubit când era și-l iubesc când nu mai este”*.

Între 1891-1896 a urmat cursurile Liceului “Sfântul Sava”, perioadă în care se împrietenește cu viitorii scriitori Gala Galaction și N. D. Cocea. “... această prietenie a alcătuit pentru noi o insulă, o concretizare de aspirații comune ... pentru toată viața. Insula noastră nu a cunoscut invidia și orgoliul”. În 1896, la 16 ani se produce și debutul său literar, sub îndrumarea lui Alexandru Macedonski, în revista “Liga Ortodoxă”. Poetul se semnează cu numele său real, *Ion Theo*.

Începând cu 1900 și până în 1904, poetul este călugăr la Mănăstirea Cernica. Acolo, în liniștea chiliei va învăța, pe îndelete, taina mânăuirii cuvintelor. Concludent în acest sens e dialogul său cu un călugăr care l-a întrebat:

- “- Ce cauți domnișorule, la mănăstire?
- Vreau să învăț să scriu i-am răspuns.
- Cum, nici nu știi măcar să scrii? Văd că-ți dă mustața ...
- Vreau să învăț a scri pe dedesubt”.

În 1905 pleacă într-o călătorie prin străinătate, la Paris apoi prin Elveția, la Mănăstirea Cordelierilor, unde este rugat insistent să devină catolic. Plictisit de insistențe, se mută la Geneva, unde scrie poezii, asistă la cursurile universității și lucrează într-un atelier de inele și capace de ceasornice din aur pentru a-și câștiga existența. Totodată, în cursul anului 1909 vizitează Italia.

În 1912 revine în România. Până în 1916, când România intră în primul război mondial, publică versuri, pamflete și articole polemice la “Facla”, “Viața Românească”, “Teatru”, “Rampa”. În 1918, în timpul realizării Marii Uniri, împreună cu alți 11 ziariști și scriitori este închis în penitenciarul Văcărești, acuzat de trădare pentru că se pronunțase în favoarea neutralității României în primul război mondial.

Prima sa carte de poezie, “Cuvinte potrivite” apare, cu întârziere, în 1927. Poetul avea 47 de ani. Sub direcția sa, în anul următor, apare ziarul “*Bilete de papagal*”. Debutul în proză se produce în 1929, odată cu apariția cărții “Icoane de lemn”:

În 1931 apare volumul de versuri “Flori de mucigai”, legat ca de altfel și “Poarta neagră” de anii de detenție. Tot acum, pentru copii, publică volumul în proză “Cartea cu jucării”, inaugurând o direcție secundară în creația sa, ce va continua mai apoi cu volumele: “Cântec de adormit Mitzura”, “Buruieni”, “Mărțișoare”, “Prisaca”, “Zdreanță”, etc.

În 1934 apare romanul “Ochii maicii domnului” în care este evocată dragostea maternă și devotamentul filial. Urmează în 1935 “Versuri de seară”, romanul “Cimitirul Buna-Vestire” – 1936, volumul de versuri “Hore” – 1939, romanul “Lina” – 1942.

Sub genericul “*Bilete de papagal*” publică pamflete usturătoare pentru care este cercetat de poliție (1943). La 30 septembrie 1943 apare excepționalul pamflet “Baroane” în care este atacat ambasadorul german la București, Manfred von Killinger. Ziarul este imediat confiscat iar autorul închis la București și ulterior în lagărul de la Târgu Jiu.

Odată cu instaurarea regimului comunist, în 1944, iese din lagăr. Este reabilitat, distins cu titluri și premii, ales membru al Academiei Române și sărbătorit ca poet național la 80 și 85 de ani. În 1965, Universitatea din Viena îi decernează premiul “Gottfried von Herder”, iar Academia Sârbă de Științe îl alege membru al secției de literatură. Publică: “1907 – peisaje”, “Cântare omului”, “Stihuri pestrițe”, “Poeme noi”, “Cu bastonul prin București”.

În 1967, pe 14 iulie, se stinge din viață, fiind înmormântat, alături de soția sa Paraschiva, în grădina casei din strada Mărțișor. Casa a devenit astăzi muzeu.

Marile teme ale liricii argheziene:

1. Poezia filozofică: “Testament”, “Psalmi”, “Cântare omului”, etc.

Poezia filozofică este poezia căutărilor chinuitoare, a zbuciumului poetului în năzuința lui spre certitudini generatoare de echilibru și armonie. Oscilând între “*credință și tăgadă*”, Arghezi caută divinitatea:

*“Singuri, acum, în marea ta poveste
Rămân cu tine să mă mai mășor
Fără să vreau să ies biruitor.*

Vreau să te pipăi și să urlu: <<Este>>!” – “Psalm”

2. Poezia socială: “Cuvinte potrivite”, “Flori de mucigai”, etc.

Semnificativă în acest sens este poezia “Bade Ioane”:

“Când ceasul dezrobirii ți-a sunat

Și sânge și sudori le-ai înviat.

Ți-ai deșteptat și morții, și cu toții

V-ați dovedit măreți și strănepoții” – “Bade Ioane”

3. Poezia de dragoste: “Versuri de seară”, etc.

Arghezi este și un subtil cântăreț al iubirii. Chipul fetei chinuite de zburător e conturat în linii vibrând de candoare și puritate:

“Fata noastră e bolnavă

Fata mea și-a dorului

.....

Ți-aș fi pus ca să nu suferi

Pleoape smulse de la nuferi

Ochi, câte un bob de rouă

Licurici în lună nouă” - Lingoare

4. Poezia jocului, a boabei, și a fărâmei: “Buruieni”, “Prisaca”, “Cartea cu jucării”, etc.

Asupra universului mărunț, Arghezi s-a aplecat cu mirări și candori copilărești, până în anii târzii ai bătrâneții, găsind mereu alte metafore pentru a sugera farmecul și ineditul acestei lumi. În livada casei din strada Mărțișor, va fi urmărit adeseori lăcusta (“*O goangă cu pălărie ... cu fuste și manta tăiate din catifea*”), licuricii ce scânteiau seara și furnica care i se urca grăbită pe picioare:

“O furnică mică, mică

Dar înfiptă, vasăzică,

Ieri, la prânz, mi s-a urcat

De pe vișinul uscat,

Pe picioare, pentru căci

Mi le-a luat drept niște crăci” – O furnică

Tudor Arghezi